

III олимпијада

1. Реши го системот равенки

$$\begin{cases} x + y + z = a \\ x^2 + y^2 + z^2 = b^2 \\ xy = z^2 \end{cases}$$

каде a и b се реални параметри.

Кои услови треба да ги задоволуваат параметрите a и b за да системот има позитивни и по парови различни решенија.

Решение. Имаме

$$x + y + z = a \quad (1)$$

$$x^2 + y^2 + z^2 = b^2 \quad (2)$$

$$xy = z^2 \quad (3)$$

Од (2) и (3) добиваме

$$(x + y)^2 = b^2 + z^2,$$

а од (1), $(x + y)^2 = (a - z)^2$, од што следува $a^2 - 2az = b^2$. Ако $a = 0$ тогаш и $b = 0$ па од (2) се добива решението $(0, 0, 0)$. Кога $a \neq 0$ тогаш

$$z = z_0 = \frac{a^2 - b^2}{2a} \quad (4)$$

Ако од (4) замениме во (1) и (3) добиваме

$$x + y = \frac{a^2 + b^2}{2a} \quad \text{и} \quad xy = \frac{(a^2 - b^2)^2}{4a^2} \quad (5)$$

што значи дека x и y се решенија на квадратната равенка

$$t^2 - \frac{a^2 + b^2}{2a}t + \frac{(a^2 - b^2)^2}{4a^2} = 0 \quad (6)$$

т.е. x и y се

$$t_{1/2} = \frac{a^2 + b^2 \pm \sqrt{(3a^2 - b^2)(3b^2 - a^2)}}{4a}.$$

Значи, ако $a \neq 0$, тогаш системот има две решенија (t_1, t_2, z_0) и (t_2, t_1, z_0) .

Системот (1) – (3) има позитивни и различни решенија ако и само ако равенката (6) има позитивни и различни решенија и ако $z_0 > 0$.

За да равенката (6) има позитивни и различни решенија потребно и доволно е

$$(3a^2 - b^2)(3b^2 - a^2) > 0,$$

(решенијата се реални и различни) и

$$x + y = \frac{a^2 + b^2}{2a} > 0, \quad xy = \frac{(a^2 - b^2)^2}{4a^2}$$

(решенијата се позитивни).

Од условот $z_0 > 0$ следува дека $a^2 > b^2$. Од овде се добива бараниот потребен и доволен услов $3b^2 > a^2 > b^2$ односно

$$|b| < a < \sqrt{3}|b|.$$

2. Даден е триаголник со должини на страни a , b и c и плоштина S . Докажи дека

$$a^2 + b^2 + c^2 \geq 4S\sqrt{3}.$$

Кога важи знак за равенство?

Решение. Ќе ја користиме Хероновата формула за плоштина на триаголник

$$S = \sqrt{\frac{a+b+c}{2} \frac{a+b-c}{2} \frac{a-b+c}{2} \frac{-a+b+c}{2}}.$$

Секој од множителите под коренот е позитивен па за оценка на производот $(a+b-c)(a-b+c)(-a+b+c)$ ќе го искористиме неравенството меѓу аритметичката и геометриската средина $\frac{x+y+z}{3} \geq \sqrt[3]{xyz}$, т.е. неравенството

$$xyz \leq \frac{(x+y+z)^3}{27}.$$

Ако ставиме $x = a+b-c$, $y = a-b+c$, $z = -a+b+c$, добиваме

$$\begin{aligned} 4S &= \sqrt{(a+b+c)(a+b-c)(a-b+c)(-a+b+c)} \leq \sqrt{(a+b+c) \frac{(a+b+c)^3}{27}} \\ &= \frac{(a+b+c)^2}{3\sqrt{3}} = \frac{3a^2+3b^2+3c^2-(a-b)^2-(b-c)^2-(c-a)^2}{3\sqrt{3}} \leq \frac{a^2+b^2+c^2}{\sqrt{3}}. \end{aligned}$$

Знак за равенство важи ако и само ако $a = b = c$.

3. Реши ја равенката

$$\cos^n x - \sin^n x = 1, \quad n \in \mathbb{N}.$$

Решение. 1) Ако $n = 2m$, тогаш $\cos^{2m} x = 1 + \sin^{2m} x$.

Бидејќи $\cos^{2m} x \leq 1 \leq 1 + \sin^{2m} x$, добиваме дека $\sin x = 0$ и $\cos x = \pm 1$, т.е. $x = k\pi$, $k \in \mathbb{Z}$.

2) За $n = 1$ равенката го добива обликот $\cos x - \sin x = 1$, т.е. обликот

$$1 = \cos x - \cos(x - \frac{\pi}{2}) = -2 \sin \frac{\pi}{4} \sin(x - \frac{\pi}{4}) = -\sqrt{2} \sin(x - \frac{\pi}{4}).$$

Според тоа $x = 2k\pi$ или $x = 2k\pi - \frac{\pi}{2}$, $k \in \mathbb{Z}$.

3) Нека $n = 2m+1$, $m \geq 1$. За $x \neq \frac{k\pi}{2}$, $k \in \mathbb{Z}$ добиваме

$$1 = \cos^{2m+1} x - \sin^{2m+1} x = \cos^{2m+1}(-x) + \sin^{2m+1}(-x).$$

Оттука $1 < \cos^2(-x) + \sin^2(-x) = 1$, што не е можно. Затоа решенијата можат да бидат од облик $x = \frac{k\pi}{2}$. Во овој случај равенката ја задоволуваат случаи

кога едниот собирок е 1 а вториот 0 или првиот собирок е 0 а вториот -1 .
Решенија се $x = 2k\pi$ и $x = 2k\pi - \frac{\pi}{2}$, $k \in \mathbb{Z}$.

4. Во внатрешноста на триаголникот $P_1P_2P_3$ дадена е точка P . Нека Q_1, Q_2, Q_3 се пресечните точки на правите P_1P и P_2P_3 , P_2P и P_1P_3 , P_3P и P_1P_2 , соодветно. Докажи дека меѓу количниците

$$\frac{\overline{P_1P}}{\overline{PQ_1}}, \frac{\overline{P_2P}}{\overline{PQ_2}}, \frac{\overline{P_3P}}{\overline{PQ_3}}$$

постои барем еден кој не е поголем од 2 и барем еден кој не е помал од 2.

Решение. Нека S е тежиште на триаголникот $P_1P_2P_3$, а P_1S_1 , P_2S_2 и P_3S_3 се неговите тежишни линии.

Ако $P = S$ тогаш сите спомнати коефициенти се еднакви на 2 и тврдењето е точно.

Нека $P \neq S$. Тогаш точката P лежи во внатрешноста или на некој раб од шесте триаголници на кои е разделен триаголникот со тежишните линии. Нека тоа е триаголникот P_1S_3S .

Избираме точки S_{12} и S_{31} кои ги делат страните P_1P_2 и P_3P_1 во однос 2:1, соодветно. Тогаш $S_{12}S \parallel P_2P_3$ и $S_{31}S \parallel P_1P_2$. Триаголникот P_1S_3S лежи во трапезот $P_1S_3SS_{31}$. Правата P_3Q_3 ја сече отсечката $S_{31}S$ во точка A_2 која е меѓу точките P_3 и P . Според тоа

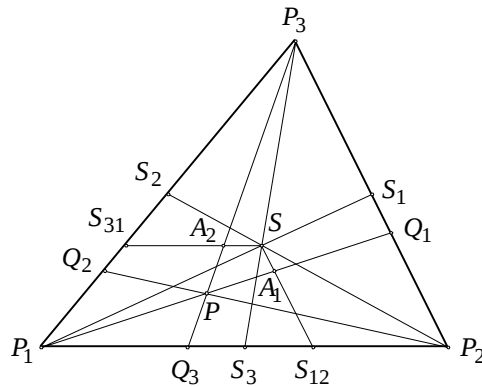
$$\overline{P_3P} : \overline{PQ_3} \geq \overline{P_3A_2} : \overline{A_2Q_3} = 2:1$$

На сличен начин, триаголникот P_1S_3S лежи во триаголникот

$P_1S_{12}S$. Правата P_1P ја сече правата SS_{12} во точка A_1 која е внатрешна точка на отсечката PQ_1 . Според тоа

$$\overline{P_1P} : \overline{PQ_1} \leq \overline{P_1A_1} : \overline{A_1Q_1} = 2:1$$

што и требаше да се докаже.

Црп. 3.1.

5. Конструирај триаголник ABC ако е дадено: $\overline{AC} = b$, $\overline{AB} = c$ и $\angle BMA = \omega$, ($\omega < 90^\circ$), каде M е средина на страната BC . Докажи дека задачата има решение ако и само ако $\text{btg } \frac{\omega}{2} \leq c < b$.

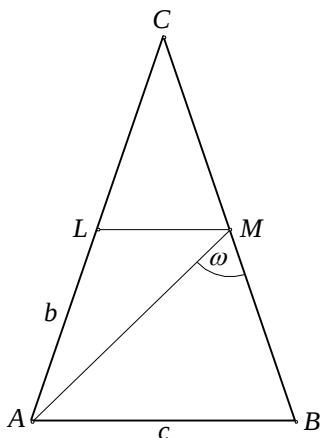
Кога важи знакот за равенство?

Решение. *Анализа.* Нека ABC е бараниот триаголник, $\angle AMC = \pi - \omega > \frac{\pi}{2}$, L е средина на страната AC . Отсечката ML е средна линија на триаголникот ABC и нејзината должина е $\frac{c}{2}$, (црт. 3.2.).

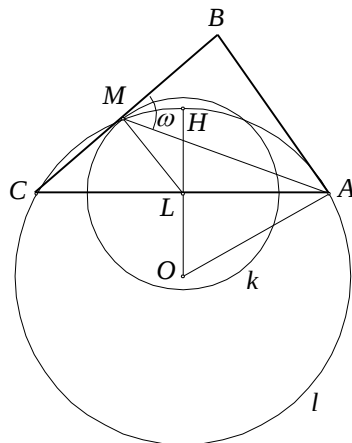
Конструкција. Над отсечката AC конструираме кружен лак l од кој таа се гледа под агол $\angle AMC$, а во точката L , која е средина на отсечката AC , опишуваме кружница k со радиус $\frac{c}{2}$. Точката M е пресечната точка на кружницата k и лакот l . Потоа ја конструираме отсечката BC за која M е средина (црт. 3.3.).

Доказ. Непосредно следува од анализата и конструкцијата. Деталите ги оставаме на читателот за вежба.

Дискусија. За да постои решение, потребно и доволно е кружницата k да го сече лакот l . Нека O е центар на кружницата на која лежи лакот l . Бидејќи

Црт. 3.2.

Црт. 3.3.

$\omega < \frac{\pi}{2}$, точката O лежи надвор од $\triangle AMC$. Нека $OH \perp AC$ е радиус кој го преполовува кружниот лак AC , а M бараната точка на лакот AH (или CH). Од $\triangle OML$ имаме $R = \overline{OM} \leq \overline{OL} + \overline{LM} = R - \overline{HL} + \frac{c}{2}$, т.е. $\frac{b}{2} \tan \frac{\omega}{2} \leq \frac{c}{2}$ каде $\overline{HL} = \frac{b}{2} \tan \frac{\omega}{2}$ е висина на лакот.

Според условите од задачата $\angle BMA = \omega < 90^\circ < 180^\circ - \omega = \angle AMC$, па затоа $b = \overline{AC} > \overline{AB} = c$. Условот $\frac{b}{2} \tan \frac{\omega}{2} \leq \frac{c}{2} < \frac{b}{2}$ е потребен. Ако $\overline{LM} = \frac{c}{2} < \frac{b}{2} = \overline{LA}$, тогаш крајната точка A на лакот l лежи надвор од кружницата k и ако уште висината на лакот е $h = \frac{b}{2} \tan \frac{\omega}{2} < \frac{c}{2}$, темето H на лакот l лежи во кружницата k . Лакот l и кружницата k се сечат меѓу точките A и H . Истото го

добиваме и за пресекот меѓу точките C и H . Ако $h = \frac{c}{2}$, тогаш кружницата и лакот се допираат, $M \equiv H$, $\triangle AMC$ е рамнокрак, $AB \parallel LM \perp AC$ и во овој случај триаголникот ABC е правоаголен со прав агол во темето A .

6. Дадена е рамнина ε и три неколинеарни точки A, B, C кои лежат на иста страна од рамнината, такви што рамнината определена со овие точки не е паралелна со рамнината ε . Нека A', B' и C' се произволни точки во рамнината ε и L, M и N се средините на отсечките AA', BB' и CC' , соодветно. Најди го геометриското место на тежиштето G на триаголникот LMN (ако тој не е дегенериран), кога точките A', B' и C' независно се менуваат во рамнината ε .

Решение. Во просторот поставуваме координатен систем така што оските OX и OY лежат во рамнината ε , а оската OZ е нормална на XOY . Точките A, B и C имаат координати $A(x_1, y_1, 2a)$, $B(x_2, y_2, 2b)$, $C(x_3, y_3, 2c)$ соодветно, и барем два од броевите a, b и c се различни меѓу себе. Координатите на тежиштето на триаголникот ABC се

$$S\left(\frac{x_1+x_2+x_3}{3}, \frac{y_1+y_2+y_3}{3}, \frac{2(a+b+c)}{3}\right).$$

Точките A', B' и C' имаат координати $A'(x'_1, y'_1, 0)$, $B'(x'_2, y'_2, 0)$, $C'(x'_3, y'_3, 0)$, а средини на отсечките AA', BB', CC' се точките L, M, N соодветно,

$$L\left(\frac{x_1+x'_1}{2}, \frac{y_1+y'_1}{2}, a\right), \quad M\left(\frac{x_2+x'_2}{2}, \frac{y_2+y'_2}{2}, b\right), \quad N\left(\frac{x_3+x'_3}{2}, \frac{y_3+y'_3}{2}, c\right).$$

Тежиштето G на триаголникот LMN има координати

$$S\left(\frac{x_1+x_2+x_3+x'_1+x'_2+x'_3}{3}, \frac{y_1+y_2+y_3+y'_1+y'_2+y'_3}{3}, \frac{a+b+c}{3}\right).$$

Бараното геометриско место на точки е во рамнината

$$z = \frac{a+b+c}{3} \quad (*),$$

која е паралелна со рамнината ε и која го полови нормалата повлечена од тежиштето на триаголникот ABC и рамнината ε . Ќе докажеме дека секоја точка од оваа рамнина припаѓа на бараното множество точки. Нека $G(\bar{x}, \bar{y}, \frac{a+b+c}{3})$ е точка од рамнината (*). Координатите (x_1, y_1) , (x_2, y_2) и (x_3, y_3) се дадени. Секогаш кога ќе избереме x'_2 , x'_3 , според горната релација за тежиште G можеме да го одредиме x'_1 , а исто така, секогаш кога ќе избереме y'_2 , y'_3 можеме да го одредиме y'_1 .

Забелешка. Условот рамнината која минува низ точките A, B и C да не е паралелна со рамнината ε не е важен за решавање на задачата.